

Kuninkaan paluu: KOWA TSN-883 PROMINAR

Kowa on suomalaisille lintuharrastajille kenties kaikkein perinteisin kaukoputkimerkki. Harmaa Kowa TS-1 on tarjonnut monille meistä ensikosketuksen kaukoputkien maailmaan. Vielä 80-luvun alkupuoliskolla se oli ylivoimaisesti eniten käytetty kaukoputkimalli Suomessa, ja sitä näkee yhä maastossa. Loppuvuodesta 1986 Kowa esitteli mallit TSN-3 /4, joissa ensimmäistä kertaa käytettiin fluoriittiobjektiveja, ja jotka antoivat ennennäkemättömän hyvän kuvan jopa 30x suurennoksella. Seuraavat kymmenisen vuotta TSN-3 oli vaativien harrastajien ykkösvalinta kunnes Swarovskin AT 80 HD syrjäytti sen aloittaen zoom-kaukoputkien valtakauden. TSN-823 – Kowan vastaus Swarovskille ja Leican Apo-Televidille – ei koskaan onnistunut saavuttamaan aiempien mallien suosiota vaikka hyvä kaukoputki onkin. Yhtenä syynä lienee Kowan tässä mallissa käyttämä komposiittirakenteinen runko, jota ”pattikowiaan” auton takakonttiin heittelemään tottuneet suomalaiset harrastajat ovat – syystä tai syyttä – pitäneet metallirunkoisia kaukoputkia vaurioalttiimpana.

Syksyllä 2006 – 20 vuotta ensimmäisen Prominar-putken jälkeen – Kowa esitteli uudet kaukoputkimallit, joilla se tosissaan pyrkii palauttamaan menetetyn valta-asemansa. Tavan mukaan putkia on kahdella eri objektiveilla, joissa käytetään samaa perusrunkoa ja okulaareja. Poikkeavaa ja kunnianhimoista on sen sijaan objektiveiden mitoitus. Pienemmässäkin sarjassa on 77 mm:n ja suuremmissa sarjassa peräti 88 mm:n objektiveit. Kummassakin sarjassa on neljä mallia: valittavissa on joko suora tai kulmaputki, jonka objektivei on joko akromaatti tai paremmin väripoikkeaman korjaava ED-objektivei (77 mm:n sarjassa) tai fluoriittiobjektivei (88 mm:n sarjassa). Testiin otimme huippumallin kulmaversion 883, sillä halusimme nähdä, onko Kowalla nyt tarjota optisesti markkinoiden paras putki. 773 kävi lyhyesti mitattavana ja kokeiltavana, mutta ei osallistunut maastovertailuun.

Kehitystyötä tehdessään Kowan insinöörit ovat ilmeisesti saaneet rauhassa pilkkoa kilpailijoiden kaukoputkia, sillä uutuudet muistuttavat silmiinpistävästi sekä Swarovskin että etenkin Zeissin nykyisiä malleja. Kulmaputkissa on siirrytty kilpailijoiden tapaan käyttämään Schmidt-prismaa aiemman porroprisma-semipentaprismasarjan sijaan, millä saavutetaan vähäisemmät valohäviöt ja kompaktimpi rakenne. Runko on nyt magnesiumseosvalua, ja tarkennusmekanismi Zeissin putkien kaltainen kaksoisruuvi, jolla liikutellaan objektivein ja prisman välissä olevaa kaksoislinssiä.

Tällä kertaa ei ollut mahdollista pyrkiä minimoimaan yksilöllisiä laatuvaihteluita testaamalla useampia putkia. Onneksi valopistetesti sekä vertailut referenssipurkeen osoittivat ainoan tarjolla olleen 883:n olevan melko virheettömän ja testattavaksi riittävän hyvä yksilön. Pallopoikkeama oli harvinaisen

hyvin korjattu, optisten elementtien samankeskeytyksessä oli vain aavistus huomautettavaa ja Schmidt-prismakin oli niin tarkasti valmistettu, ettei prismahionnan virheiden jälkiä näkynyt kuvassa. Ainoa testioksilön suorituskykyä hiukan verottava tekijä oli juuri ja juuri havaittava astigmatismi. Lyhyesti kokeiltu sisarmalli 773 ei valitettavasti ollut yhtä onnistunut kappale, sillä sen kuvassa oli nähtävissä erotuskykyä ja kontrastia selvästi heikentäviä kuvavirheitä. Kowa TSN-883 testattiin testitauluilla nykyistä referenssiäni Nikon Fieldscope ED 82 A:ta vastaan, ja maastossa sen rinnalle saatiin lisäksi Zeiss Diascope 85 sekä Swarovski ATS 80 HD. Näistä Zeiss kuuluu testiryhmän jäsenelle ja on laadultaan erinomainen yksilö, mutta Swarovski oli entuudestaan tuntematon kappale eikä sitä testattu vakio-olosuhteissa. Testitaulua ja valopistettä pikaisesti katsellessa Swarovski vaikutti varsin hyvältä ja vähävirheiseltä yksilöltä, mutta saattaa silti olla, että sen suorituskyky on kauempana parhaista mahdollisista kappaleista kuin kahden muun vertailuputken.

Sääolosuhteet maastokokeissa olivat hyvät, sää oli talvisen kirkas ja aurinkoinen eikä väreilyä juuri ollut. Kowa testattiin yksinomaan zoom-okulaarilla, jollainen vertailuputkissakin oli.

Tekniset ja käyttöominaisuudet

883 on suuresta etulinssistään huolimatta kompakti ja yllättävän kevyt. Pituutta okulaareineen on vähemmän kuin Zeissin isossa putkessa ja painoakin vain noin sata grammaa enemmän – kahden kilon kriisiraja alittuu kirkkaasti. Runko tuntuu tukevalta ja vankalta eikä rystysillä koputettaessa ryhdy soimaan. Ulosvedettävä vastavalosuoja on kumipäällystetty, mutta muutoin rungon pinta on karheata himmeänvihreää metallia. Runko sekä myös uudet okulaarit ovat vesitiiviitä ja tyyppitöyhtöisiä.

Jalustakiinnitysalku on kulmaputkille tyyppillisesti kierrettävissä ja lukittavissa haluttuun kulmaan. Se sijaitsee sopivasti zoom-okulaarilla varustetun putken painopisteen kohdalla ja siinä on lukitusruuvi avattunakin poikkeuksellisen vähän välystä.

Kaksiosainen kumitettu tarkennuspyörä on keskellä runkoa prismakotelon päällä Zeissin tapaan. Suurempi pikatarkennuspyörä on riittävän herkkäliikkeinen säädettäväksi myös rukkasella ”pyyhkäisemällä”. Tarkennuspyörien välityssuhde on 1/3.25 kierrosta. Pidän Kowan pikatarkennuspyörän toimintaa Zeissia parempana, sillä se on herkkäliikkeisempi, nopeampi ja paremmin esillä. Hienotarkennusnupista saa hyvän otteen sormenpäällä ja se on herkkäliikkeinen, mutta välitykseltään testaajien mielestä hiukan liian nopea, jolloin parasta tarkennusta joutui toisinaan hakemaan nuppia edestakaisin liikuttelemalla. Koska Zeissillä oikeaan tarkennukseen tuntui osuvan helpommin, mittasin molempien hienotarkennuspyörien liikkeen 10 m – 1 km välillä. Tähän tarvittiin noin 2.5 täyttä kierrosta Kowan nupilla ja lähes 7 kierrosta Zeissin nupilla, mikä selittää käyttökokemukset.

Okulaari sijaitsee putken keskilinjalla Zeissin ja Swarovskin tapaan ja ulottuu korkealle objektiivin reunan yläpuolelle. Tähtääminen vaakasuunnassa on helppoa, mutta vaatii pystysuunnassa totuttelua. Vastavalosuoja on tähtäysura, mutta siitä on hyötyä lähinnä myyntimiehille. Vastavalosuoja on niin herkkäliikkeinen, että se valuu itseksensä ulos tai sisään putken ollessa kallistettuna ilman objektiivinsuojasta tai suojauspussia. Painettava okulaarinsuojus kannattaisi varmistaa nyörillä katoamisen estämiseksi. Objektiivinsuojus kiinnittyy bajonetilla ja pysyy hyvin paikoillaan (ja pitää samalla myös vastavalosuojan kurissa), mutta kovamuovisena sen kestävyys pakkasessa on kyseenalainen. Okulaarit kiinnittyvät tukevalla bajonetilla. Kaukoputken rungossa on lukitusnasta, jota on painettava okulaaria irrotettaessa. Kiinnitys ja irrotus onnistuivat nopeasti ja luotettavasti eikä tahattomasta irtoamisesta ole pelkoa. Okulaari kiinnityksen ympärillä on kamerasoovitusta varten kierre piilossa muovisen suojusrenkaan alla. Okulaarin zoomausrenkas on leveä ja liikkeen jäykkyys sopiva. Myös merkinnät ovat selvät ja mittausten perusteella välipisteet vastaavat tarkasti 30x, 40x ja 50x suurennoksia. Suurikokoinen silmäkuppi kiertyy ulos 7 mm ja on varsin tukeva. Zoomin katseluväli eri suurennoksilla oli mitattuna seuraava: 20x/16mm; 30x/12mm; 40x/10mm; 50x/11mm ja 60x/13mm. Katseluvälit vastaavat kutakuinkin Zeissin zoomia ja ovat selvä parannus Kowan edellisen zoomin lukuihin. Swarovskin zoomilla katseluväliä on keskimäärin hiukan enemmän. Useimmille silmälasikäyttäjille Kowan zoomin katseluväli luultavasti riittää.

Zoomin näkökenttä on 20x suurennuksella Zeissin jälkeen toiseksi suurin, mutta 60x suurennoksella Leicaa, Zeissia ja Swarovskia jonkin verran kapeampi. Putkeen saa lisävarusteena läpikatsottavan suojaussin, joka ei ollut käytössä vertailutestissä, mutta jota kokeilin lyhyesti jälkepäin. Se on oikein hyvin suunniteltu pehmustettu vihreä cordurapussi, joka istuu putken päällä napakasti ja suojaa sitä naarmuilta ja pikkukolhuilta. Tarkennuspyörien peittona on tarranauhoilla kiinnittyvä läppä, jonka voi avata kummalta puolelta tahansa tai poistaa kokonaan. Siinä ei kuitenkaan ole varmistusnyöriä, joten se voi helposti kadota maastoon. Okulaarin suojahuppu kiinnittyy kolmella nepparilla minkä lisäksi kaksi säädettävää varmistushihnaa estävät sen kadottamisen. Katselun ajaksi hupun voi neppareilla kiinnittää putken alle tai sivuun kaihtimeksi vapaan silmän eteen. Objektiivin suojaläppä on alareunastaan kiinni pussissa, se aukeaa vetoketjulla, ja sen voi myös nepparilla kiinnittää pussin alle. Läpän sisäpuolella on kiinnitys myös objektiivinsuojuksen säilyttämistä varten. Pussi vaikutti kaikkienensa oikein hyvältä eikä hankaloittanut putken käyttöä niin kuin huonosti suunnitellut pussit usein tekevät. Pussi tuo putkelle lisäpainoa 210 g. Lisäksi saatavana on digiscoping-sovite sekä sovitteet TSN-820 ja TSN-660 -sarjojen okulaareille.

Optinen suorituskyky

Erotuskyky uudessa Kowassa on testitaulujen ja maastokokeiden mukaan hiukan mutta kiistattomasti parempi kuin parhailla tähän mennessä testaamillani lintukaukoputkilla (Zeiss Diascope 85, Nikon ED 82 A ja Opticron ES 100). Koska Kowan suurennos rajoittuu 60x:ään, voi Nikonilla ja Opticronilla suurempia suurennoksia käyttämällä monissa olosuhteissa tasoittaa tilanteen. Maastokatselumuksessa, kun kaikkien kolmen johdannossa mainitun vertailuputken kuvaa verrattiin Kowaan, ja Nikonin suurennos rajoitettiin kuuteenkymmeneen, pidimme yksimielisesti Kowaa erottavimpana, Nikonia kakkosena, Zeissia kolmantena ja Swarovskia neljäntenä. Kolmen kilometrin päässä rakennuksen seinässä olevan kadunnimikylytin kirjaimet erottuivat Kowalla selvästi ja helposti. Nikonilla ja Zeissillä ne näkyivät melko hyvin, kun taas Swarovskilla nimen pystyi lukemaan mutta kaikkia yksittäisiä kirjaimia ei enää erottanut. Jäällä puolentoista kilometrin päässä istuvaa kanahaukkaa katsellessa putkien järjestys oli sama ja Kowalla linnun pään kuviot ja selän höyhennyksen kirjailu erottui parhaiten. 3x boosterin läpi 180x suurennoksella katsottuna Kowan kuva näytti myös paremmalta kuin minkään aiemmin testaamani lintukaukoputken. Kontrastin osalta Kowa oli lähes Nikonin tasoa ja hivenen Swarovskia parempi. Zeiss jäi melko selvästi ryhmän viimeiseksi. Nikonilla kontrasti oli kuitenkin hiukan Kowaa jyrkempi ja etenkin mustan ja valkean toistuminen puhtaasti vähän parempaa. Yöllä tähtiä katsoessa Kowa säilytti hyvän kontrastinsa. Tähtien ympärillä ei ollut ylimääräistä hajavaloa ja taivaan mustuus oli hyvä. Kirkkauseroja Nikonia vastaan arvioin sisätiloissa, jolloin Kowa odotetusti osoittautui suurilla suurennoksilla ja hämärässä hiukan kirkkaammaksi, joskin ero oli pieni. Ulkona valoa oli sen verran runsaasti, että kirkkauseroja oli hankala todeta. Kowa vaikutti kuitenkin joukon kirkkaimmalta, eikä testauksen missään vaiheessa noussut esiin mitään, mikä saisi epäilemään etteikö 883 pystyisi hyödyntämään etulinssinsä koon tuomaa pientä etua myös vaikeammassa oloissa. Kirkkaudesta ja kuvan kokonaisuudesta kielii myös se, että vapaamuotoisessa maastokokeessa kiikarilla katselusta kaukoputken kuvaan siirtyessäni ryhdyin toistuvasti lisäämään Kowan suurennusta vain huomatakseni, että okulaari oli jo ollut säädettynä kuuteenkymmeneen. Värientoistossa Kowa vaikutti lähes neutraalilta. Valkoinen taittuu hivenen lämpimään, kellanpunertavaan, ja värit ovat selkeitä ja eläviä. Värien erottuminen on erinomaista myös suurimmalla suurennoksella. Putkelta putkelle nopeassa tahdissa siirryttäessä Zeissin selvästi kellertävä kuva nousi esiin, kun taas muiden putkien ominaisvärisävyt olivat testaajien mielestä riittävän lähellä neutraalia. Väripoikkeama (kromaattinen aberratio) on Kowan kaksilinssisellä fluoriittiobjektiivilla onnistuttu korjaamaan erittäin hyvin. Valopistetestien perusteella 883 on käytännössä vapaa pitkittäisestä väripoikkeamasta. Zeissin ja Nikonin kuvassa väripoikkeamaa näkyy diffraktiokuvioissa hiukan, ja Swarovskissa sangen selvästi. Olin hiukan hämmästynyt näistä tuloksista, sillä periaatteessa Kowan kaksilinssisellä fluoriittiobjektiivilla ei pitäisi saavuttaa muiden käyttämiä kolmilinssisiä ED-objektiiveja parempaa värikorjausta. Reuna-alueita kohti kasvavaa poikittaista väripoikkeamaa (joka syntyy pääosin okulaarissa) näkyy toki Kowankin kuvassa. Vastavaloon emme tehneet täyttä vertailua,

mutta erikseen kokeiltuna auringon suuntaan katsottuna Kowa vaikutti hyvältä. Hyvin lähelle aurinkoa katsoessa 20x suurennoksella heijastuksia oli hyvin vähän, mutta suurennusta lisättäessä okulaarin sisäpinnalta alkoi paljastua kiiltävää pintaa joka aiheutti heijasteluja. Katsomisen helppoudessa Kowa oli hyvää tasoa eikä mitään erityistä huomautettavaa ollut. Katseen kohdistaminen oli helppoa ja paras tarkennuskohta oli selvärajainen, joskin liian nopeaksi välitetyn tarkennuksen vuoksi sitä joutui hakemaan enemmän kuin Zeississa. "Karuselliefektiä" panoroidessa näkyy jonkin verran, sillä Kowa on päätenyt korjaamaan okulaarin linjavääristymät lähes kokonaan. Alle 40x suurennoksilla kuvassa on hiven tynnyrivääristymää, mutta suuremmilla suurennoksilla suorat linjat pysyvät suorina reunoihin asti. Terävä alue kuvan keskellä on miellyttävän laaja eikä katseen kohdistaminen ole pikkutarkkaa. Jonkinlaisena puutteena zoom-okulaarin kohdalla on myös tarkennustason muuttuminen lähes neljä diopteria zoomattaessa ääriasennosta toiseen. Totuuden nimessä vain harvat zoom-okulaarit säilyttävät zoomattaessa tarkennuksen muuttumattomana eikä asialla ole kovin paljoa käytännön merkitystä, mutta näin suuri muutos on epätavallinen. Zoomin kuvan reuna-alueen laatu on 60x suurennoksella heikompi kuin Zeississa ja Swarovskissa huolimatta hiukan näitä kapeammasta näkökentästä, kun taas 20-30x suurennoksilla Kowa tarjoaa sekä kohtuullisen hyvän näkökentän että oikein hyvän reunapiirron. Nikonin zoomissa on puolestaan suurempien suurennoksien hintana kaikilla suurennoksilla muita kolmea tuntuvasti kapeampi näkökenttä ja keskimäärin pienempi katseluväli. Kokeilin testin jälkeen myös lyhyesti Kowan 30x laajakulmaa. Se tarjoaa hienon katseluelämyksen: terävän, kirkkaan ja helpon kuvan. Terävä alue kuvassa on laaja, mutta reuna-alueet tarkentuvat tuntuvasti keskustaa lähemmäs. Niinpä reunaterävyys on selvästi heikompi kuin Swarovskin erinomaisessa 30x laajakulmassa.

Yhteenveto

Kowa TSN-883 on todella onnistunut kaukoputkiutuus. Suunnitteluun on paneuduttu huolella ja toteutus on vakuuttava. Suurempi etulinssi antaa sekä teoriassa että käytännössä kaukoputkelle paremman erotuskyvyn ja valoisuuden. Kowa on saanut etulinssin sovitettua runkoon, jonka koko, paino ja käytettävyys ovat kilpailukykyisiä muiden valmistajien 77-85 mm:n putkien rinnalla. Kuvanlaadun kaikki osatekijät ovat aivan huipputasoa tai hyvin lähellä sitä, eikä muissakaan ominaisuuksissa toivomuslistalle jää kovin paljoa. Testiryhmämme yksimielinen johtopäätös olikin, että Kowa TSN-883 ottaa toistaiseksi kaukoputkien eliittiluokan kärkipaikan, ja jos olisimme nyt hankkimassa omaan käyttöön uutta putkea, se olisi juuri tämä. Ero parhaisiin kilpailijoihin on kuitenkin sangen pieni, ja vaihtoa harkitsevien kannattaa ottaa vanha putkensa kauppaan mukaan ja verrata putkia rinnakkain, jotta selviäisi pitääkö itse eroa kustannusten arvoisena. Merkittävimpänä puutteena uudessa Kowassa pidän tarjolla olevien suurennosten loppumista zoomin 60x:ään, sillä testissä ollut yksilö olisi normaalinäköiselle käyttäjälle tarjonnut käyttökelpoista lisäerotuskykyä ainakin 80x suurennokseen asti. Kowalla on ilmeisesti ajateltu, että on parempi rajoittaa suurennokset alueelle, jolla kuvan kontrasti ja valoisuus eivät vielä merkittävästi heikkene. Samoin zoom-okulaarissa on näkökentän leveyden ja reunaterävyyden osalta päädytty kompromissiin, jolla saavutetaan kilpailijoihin nähden keskimäärin erittäin hyvä tulos mutta ei tarjota mitään uutta ja mullistavaa. Rungon kumipäällysteen puuttuminen on valitettavaa, mutta sen lisääminen olisi tietenkin nostanut kaukoputken painoa tai pakottanut ohentamaan rungon metalliosia kestävyuden kustannuksella. Nyt käyttäjä voi valita käsitteleekö putkeaan vähän huolellisemmin vai hankkiiko sille tarjolla olevan pehmustetun suojapussin.

Kaiken kaikkiaan Kowa on heittänyt muille valmistajille kovan haasteen. Sillä aikaa kun ne yrittävät vastata siihen, Kowa voisi puolestaan valmistaa uuteen sarjaansa vaikkapa laajakulmaisen 25-75x zoomin...

Tekniset tiedot

Pituus (runko + zoom-okulaari)	39.5 cm
Paino (okulaarin ja objektiivin suojukset mukana)	1870 g

Lähin tarkennusetäisyys 5.2 m

Okulaarien näkökentät:

20 – 60 TE 10Z zoom 2.18-1.09°

30x Wide TE 17 2.4°

25x LER TE 20 H 2.1°

Alustavat hinnat Lintuvarusteessa: TSN-883 runko 1900,- TE 10Z zoom 550,-

TE 17 30x laajakulma 320,- suojaussi 80,-

Kimmo Absetz